

2021

World polio day

24. 10. Světový den polia

60 let bez případu přenosné dětské obrny v České republice!

Světový den polia je každoročně vyhlášen Světovou zdravotnickou organizací (WHO) a připomíná hlavní cíl, eradikovat poliomyelitidu, a dosáhnout tak světa bez obrn vyvolaných polioviry.

Aktuální situace

- Divoký poliovirus se stále vyskytuje ve dvou endemických zemích (Afgánistán, Pákistán).
- V souvislosti s pandemií covid-19 výrazně poklesla intenzita očkovacích kampaní proti polio.
- Ve čtyřech ze šesti regionů WHO byly v roce 2021 (k 12.10) zaznamenány případy akutních chabých paréz (AChP = obrna) vyvolaných derivovanými vakcinálními kmeny polioviru (VDPV) všech tří typů. Kromě Afriky, kde významně dominuje cirkulující cVDPV2, se jednalo o ojedinělé případy: <http://www.szu.cz/tema/prevence/polio-weekly-global-update>
- Říjen 2021 - Ukrajinské ministerstvo zdravotnictví hlásí případ akutní chabé parézy vyvolané poliovirem typu 2 (cVDPV2) u neočkované 17měsíční dívky z Rovenské oblasti (provincie Rivne) na severozápadě Ukrajiny, tentýž virus byl izolován i u jejích šesti bezpříznakových sourozenců: <https://polioeradication.org/news-post/circulating-vaccine-derived-poliovirus-in-ukraine/>
- Není pravda, že „dětská obrna“ již neexistuje! V současné době žije ve všech oblastech světa 11-15 miliónů lidí, od kojenců až po devadesátileté jedince, kteří přežili přenosnou dětskou obrnu! <http://www.post-polio.org>

Víte že, polio by se mohlo stát druhým lidským onemocněním, které by mohlo být eradikováno?

24. 10. Světový den polia

World polio day. „One Day. One Focus: Ending Polio“

POLIOMYELITIDA (DĚTSKÁ PŘENOSNÁ OBRNA)

Poliomyelitida je vysoce nakažlivé virové onemocnění; neuroinfekce, která postihuje přední rohy míšni, může způsobit celoživotní ochrnutí i smrt.

Virus poliomyelitidy se přenáší nejčastěji přímo z člověka na člověka fekálně-orální nebo orálně-orální cestou, ale i nepřímo předměty, potravou, vodou v případě kontaminace stolicí infikované osoby.

V dětském věku probíhá většina infekcí poliovirem bez příznaků a pouze u jedné z 200–300 nakažených osob se vyvine závažná forma onemocnění, která vyvolává ochrnutí (paralytickou formu). Infekce poliovirem, u nichž se neprojeví žádné příznaky, zůstanou většinou neodhalené a nedagnostikovány. Nicméně i lidé, kteří mají bezpříznakovou neparalytickou formu, jsou infekční pro své okolí; ještě několik týdnů vstupu viru do organismu vylučují poliovirus stolicí a sliznicemi úst a nosu. Tito lidé mohou nakazit další jedince, u kterých se může vyvinout závažná forma tohoto onemocnění.

ELIMINACE POLIOMYELITIDY V ČR

Díky úspěšnému národnímu očkovacímu programu je Česká republika od roku 1961 Polio-free, tzn. bez výskytu divokého polioviru. Vzhledem k epidemiologické situaci ve světě a přetrvávajícímu přenosu divokého polioviru v Pákistánu a v Afghánistánu nelze vyloučit možnost zavlečení onemocnění do ČR. Protiepidemická opatření, na prvním místě očkování, proto zůstávají nadále v platnosti. Očkování proti přenosné dětské obrně zabrání nejen onemocnění, ale také jejím případným pozdním následkům, postpoliomyelitickému syndromu (PPS) nebo progresivní postpoliomyelitické muskulární atrofii (PPMA). **Je nutné si uvědomit, že očkování proti poliomyelitidě nás nechrání celoživotně. Proto WHO doporučuje přeočkovat se proti poliui při cestách do zemí s výskytem polioviru.**

PROGRAM GLOBÁLNÍ ERADIKACE/VYMÝCENÍ POLIOMYELITIDY

Polioeradikační program WHO byl zahájen v roce 1988. Od doby svého zahájení zabránil stovkám tisíc případů paralytických onemocnění dětí.

- V roce 1988 ve světě žilo pouze 10 % dětí v zemích bez obrny; v roce 2016 to bylo více než 95 % dětí.
- Počet paralytických případů polia se snížil o 99,9 % z více než odhadovaných 350 000 v roce 1985 na 140 hlášených případů v roce 2020 (v roce 2017 bylo hlášeno historické minimum - 22 případů).
- Od roku 1988 počet zemí s endemickým výskytem divokých poliovirů poklesl ze 125 zemí na 3 v roce 2017 (Pákistán, Afghánistán, Nigérie).
- Od roku 2018 se případy obrny vyvolaných divokým poliovirem vyskytují pouze v Afghánistánu (2019: 29 případů, 2020: 56 případů) a v Pákistánu (2019: 147 případů, 2020: 84 případů).

- **Region Afrika byl v pořadí jako čtvrtý ze šesti regionů WHO certifikován 25. srpna 2020 jako polio-free. Nicméně se zde stále vyskytují početná místní ohniska cirkulujícího od vakcinálního kmene derivovaného polioviru (cVDPV).**

Ve stanovisku 29. IHR (2005) Emergency Committee (Krizový výbor mezinárodních zdravotních předpisů), který svolala WHO v srpnu 2021 k mezinárodnímu šíření polioviru, se konstatuje, že navzdory úspěchům dosaženým v polioeradikačních aktivitách **stále trvá riziko šíření polioviru**. Přispívá k tomu nestabilní politická situace s vojenskými konflikty v některých zemích, často odmítavý postoj k očkování, ale i trvající negativní vlivy pandemie covid-19 na zdravotní programy a systémy. Pokud se nepodaří udržet dostatečnou proočkovanost proti dětské přenosné obrně, onemocnění se může začít šířit kdekoliv, tedy může být zavlečeno i k nám.

<https://www.who.int/news/item/20-08-2021-statement-of-the-twenty-ninth-polio-ihr-emergency-committee-regarding-the-international-spread-of-poliovirus>

DOŽIVOTNÍ NÁSLEDKY POLIOMYELITIDY – POSTPOLIOMYELITICKÝ SYNDROM (PPS)

Podle statistik WHO žije v současné době na světě asi 12 milionů lidí, kteří mají větší či menší následky po prožitě poliomyelitidě. Mezi hlavní symptomy PPS (diagnóza podle mezinárodní klasifikace nemocí je B91) patří zejména nadměrná nevysvětlitelná únava, svalová slabost – narůstání paréz (ochrnutí, obrn) a svalových atrofií (úbytek svalové síly a svalové hmoty), výrazná bolest svalů a kloubů, vazovagální synkopy (VVS), poruchy spánku, přecitlivělost k chladu a bolesti, potíže s polykáním a dýcháním. Symptomy PPS se mohou objevit neočekávaně, po 15 i 30 letech (rozmezí od 8 do 71 let) po primárním onemocnění, až v 75 % po paralytické formě a ve 40 % po neparalytické formě onemocnění. První příznaky PPS se obvykle objevují ve věku 35 až 60 let.

Informace o PPS se dlouhodobě snaží shromažďovat mezinárodní organizace Post-Polio Health International (PHI): <http://www.post-polio.org>

V ČESKÉ REPUBLICE SE TZV. „OBRNÁŘI“ SDRUŽUJÍ V ASOCIACI POLIO

Na celém světě se v jednotlivých zemích lidé postižení přenosnou dětskou obrnou sdružují, aby se vzájemně podporovali a pomáhali si. V České republice je to spolek Asociace polio (AP). Základním programem AP je hájení a prosazování zájmů skupiny osob postižených trvalými následky po poliomyelitidě, tedy chronicky nemocných s postižením různého druhu a stupně. Cílem AP je hájit zájmy této poměrně ještě početné skupiny invalidních občanů.

V současnosti má Asociace polio do 1 000 aktivních členů. Více zde: <https://www.polio.cz/>

Státní zdravotní ústav s Asociací polio dlouhodobě spolupracuje a společně s AP připravil již dvě odborné konference s tématem „Postpoliomyelitický syndrom. Přenosná dětská obrna.“ Materiály z konferencí a autentické výpovědi obrnářů naleznete zde:

<http://www.szu.cz/tema/prevence/odborna-konference-postpoliomyeliticky-syndrom-prenosna-1>

<http://www.szu.cz/tema/prevence/jednodenni-odborna-konference-postpoliomyeliticky-syndrom>

Očkování má smysl. Nezapomeňte, že vakcíny účinkují, jen pokud jsou aplikovány. A to platí nejen pro polio!

Nezapomínejte a očkujte se!

***Oddělení epidemiologie infekčních nemocí
Centrum epidemiologie a mikrobiologie
Státní zdravotní ústav***